

El Sr. President fa notar que els Cicles de Conferències ja es fan amb aquesta intenció de donar a conèixer l'entitat, i la prova del seu aspecte positiu és que en cada un d'aquests Cicles es produeixen noves altes a l'entitat.

El Sr. Secretari fa veure que, malauradament, si el nombre de socis no ha crescut no ha estat pel fet que no es produeixin noves altes sinó perquè s'han produït algunes baixes com a conseqüència de la manca de pagament de la quota.

El Sr. Estapé no qüestiona les activitats de l'entitat, al contrari (sobretot els Cicles de Conferències), però diu que, en canvi, el Premi no el veu tan efectiu.

V — Tom obert de paraules. El Sr. Cabestany fa ús de la paraula i notifica a l'Assemblea que ja es té molt avançat el procés de publicació del volum de la revista LAMBARD dedicat a les Actes del Col.loqui sobre "Art medieval a la ciutat de Barcelona" i que per tant a darreries d'aquest Curs 1993-94 es podrà convocar el proper Col.loqui (a celebrar, segurament, el mes de març de 1995).

El Sr. Delegat de l'IEC diu que potser caldria fer alguna cosa per dinamitzar les Assemblees, ja que la presència de socis no es gaire significativa. Apunta la possibilitat de fer-la coincidir amb algun acte paral.lel (conferència, presentació, etc.) ja que totes les decisions que es prenen en aquestes Assemblees afecten a tots els socis. Tot i això, el que sí cal dir és que la marxa de l'entitat és molt interessant dins les Filials de l'Institut d'Estudis Catalans.

Per acabar, el Sr. President va agrair als assistents la seva col.laboració i presència a l'Assemblea i s'aixecà la sessió a les 20.15 hores.

COL·LABORACIÓ

"CONFESSIO"-CRIPTA: UNA QÜESTIÓ A DEBATRE

La quarta Taula Rodona —organitzada per ARCAT— ha continuat la línia d'estudi i recerca que es va pensar que havia d'ésser la finalitat d'aquestes reunions: debatre un problema; no fer una investigació ni arribar a conclusions, sinó tenir un ampli coneixement que existeixen en l'estudi de la història de l'arquitectura d'època romànica llacunes o temes que han d'ésser investigats de nou i aportar suggeriments per a esquemes de treball.

No és la nostra intenció, en aquest cas, fer un resum dels parlaments dels quatre ponents, sinó, més aviat, comentar, aportar nous punts de vista, suggeriments motivats pels mots pronunciats, en cada una de les intervencions, pels membres de la taula i pels assistents a la reunió.

Cristina Godoy va assenyalar les característiques més destacades de la relació entre edifici i culte de les relíquies existents a la Península Ibèrica a l'època tardo-romana: paleocristiana i visigoda. Va concloure que la cripta romànica l'hem de relacionar amb l'expansió de la litúrgia romana a partir del segle IX. La unitat del culte que representa la relació vertical entre relíquia i altar és pròpia d'una "confessio" com la de Sant Pere de Roma.

Aquesta relació va quedar palesa en la intervenció d'Oliver Poisson, que va aportar el testimoniatge de les criptes provençals/llenguadocianes amb semblants característiques a les catalanes i també vinculades al món de la litúrgia romana a l'època romànica.

Pere Ponsich va insistir, en la seva explicació, en l'existència d'una doble església a sant Martí de Canigó, una inferior i una altra de superior, fetes dintre d'un termini temporal breu i seguit: la consagració de la inferior és de l'any 1009 i la de la superior és del 1026. Hi ha, en l'església inferior, un reaprofitament, un aspecte més tosc, més antic, arcaïtzant, que potser ha estat l'origen de pensar en una cripta, però les dimensions de les dues esglésies són semblants, quasi idèntiques, fet que no correspon al concepte arquitectònic i de culte de la cripta. Pere Ponsich va precisar que a Cuixà existia una cripta, la del pessebre, però a part de l'església abacial, sense cap mena de relació d'espai, aquesta cripta ho era respecte de l'església de la Trinitat. avui desapareguda. Aquest conjunt església i cripta no està dedicat a unes relíquies, sinó a un culte del Misteri de l'Encarnació.

Xavier Barral va tornar a recordar la seva tasca d'investigador de la cripta de la Catedral de Sant Pere de Vic en redactar *La catedral romànica de Vic*. Va replantejar-se la relació existent entre la prolongació de la cripta i una tribuna. Si van existir aquests dos elements arquitectònics a Vic —cripta i tribuna—, realitat en altres contrades com a la Provença i al nord d'Itàlia.

La problemàtica de l'evolució de la cripta/tribuna potser s'hauria d'explicar per una necessitat d'espai, per millorar l'espai privat: canonges o monjos, i el públic —pastoral/parroquial. Una vegada més s'entrecreuen els problemes de l'ús de l'espai de culte que va evidenciar-se en parlar el curs passat, a la segona taula rodona, de les tribunes: Serrabona, Cuixà i Sant Llorenç prop Bagà. Tot i que cap d'aquestes tribunes té relació amb la possible cripta/tribuna de Vic que segueix el model de Cruas.

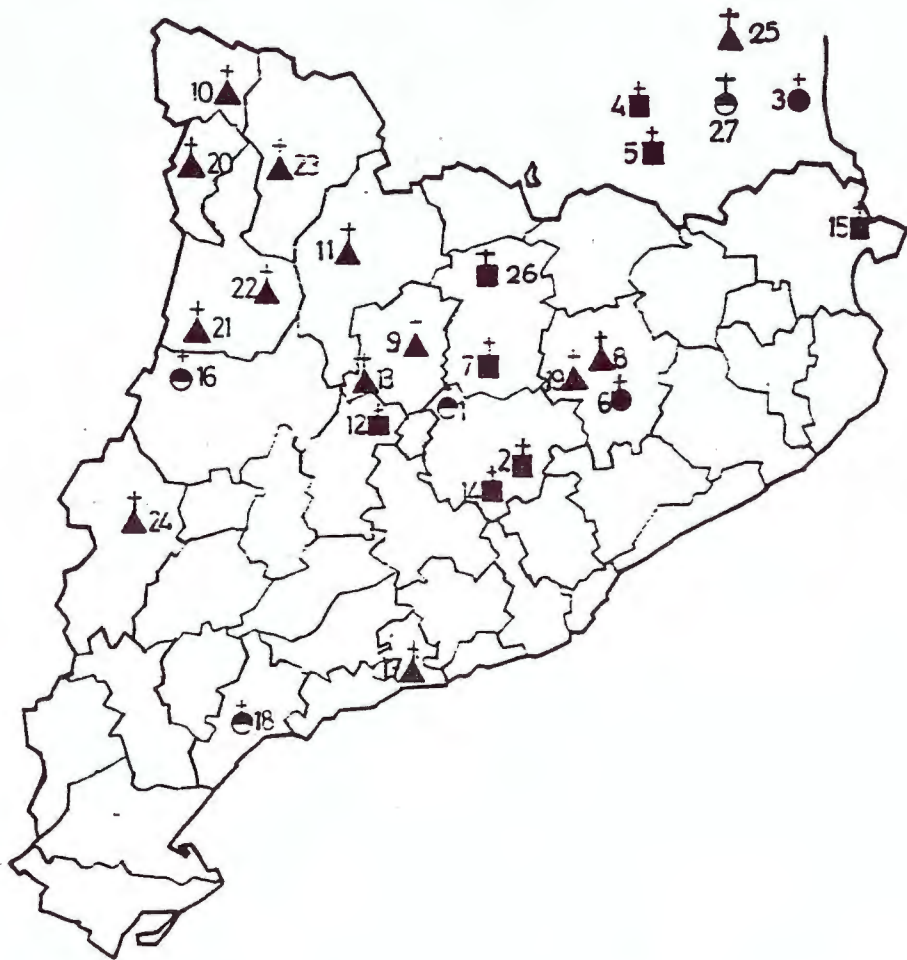
Fa temps que s'ha plantejat el possible canvi de valoració de l'espai de l'església, del culte i de la litúrgia entre els segles XI i XII. Hi ha una manca de documentació, un document que confirmi, jurídicament, aquesta realitat; emperò la nostra personal creença és que no va existir un document, fou un senzill repartiment de l'espai, fet segons "costum", no el resultat d'una exigència legal. Catedrals, canòniques i monestirs han de tenir, moltes vegades, aquestes dues funcionalitats, la privada i la pública; es van haver de buscar solucions, potser una doble església com a Canigó, una tribuna o una església exterior que actués de parròquia i no relacionada a un mateix espai arquitectònic. Aquest potser és el cas de Barcelona, que tenia dintre la ciutat set parròquies; al contrari de Sant Pere de Vic, que sempre ha tingut funció parroquial.

Xavier Barral ens feia un suggeriment molt engrescador: reunir, un parell de dies, un grup d'estudiosos tant italians com provençals/llenguadocians i catalans, i considerar aquesta relació entre l'espai de l'església: cripta i tribuna. El tema sedueix, la seva realització l'hem de considerar possible.

Hem adjuntat la relació i mapa de les criptes i les tribunes romàniques conservades a Catalunya, els comtats catalans, avui separades per una frontera. Hi ha, segurament, mancances o sobraments, s'ha de millorar. No assenyalem aquelles criptes d'èpoques posteriors o les que no van tenir funció de "confessio"/cripta i foren simplement àmbits funeraris externs a la zona de l'absis i a la relació pròpia del culte de les relíquies a l'època romànica.

Joan-F. Cabestany i Fort

MAPA DE LA DISTRIBUCIÓ DE LES ESSLÉSIES AMB CONFESSIO-CRIPTA

- † CATEDRALS
- ▲† PARRÒQUIES
- † MONESTIRS
- ◐† CANÒNIQUES

"CONFESSIO" / CRIPTES

CATEDRALS

- 3.- Santa Eulàlia d'Elna (Rosselló).
6.- Sant Pere de Vic (Osona).

▲ PARRÒQUIES

- 8.- Sant Esteve de Granollers de la Plana (Osona).
9.- Sant Esteve d'Olius (Solsonès).
10.- Santa Maria de Cap d'Aran de Tredòs (Vall d'Aran).
11.- Sant Pere de la Parròquia d'Hortó (Alt Urgell).
13.- Sant Pere Madrona (Solsonès).
17.- Santa Creu del Castell de Calafell (Baix Penedès).
19.- Sant Andreu d'Oristà (Osona).
20.- Santa Maria de Cardet (Alta Ribagorça).
21.- Sant Miquel de Moror (Pallars Jussà).
22.- Mare de Déu de la Pietat d'Orcau (Pallars Jussà).
23.- Sant Pere de Llessui (Pallars Sobirà).
24.- Sant Llorenç de Lleida (Segrià).
25.- Santa Maria de Toluges (Rosselló).

■ MONESTIRS

- 2.- Sant Benet de Bages (Bages).
4.- Sant Miquel de Cuixà (Conflent).
5.- Sant Martí de Canigó (Conflent).
7.- Santa Maria de Serrateix (Berguedà).
12.- Santa Maria de Cellers (Segarra).
14.- Sant Pere del Mont (Bages).
15.- Sant Pere de Rodes (Alt Empordà).

● CANÒNIQUES

- 1.- Sant Vicenç de Cardona (Bages).
16.- Sant Pere d'Àger (Noguera).
18.- Sant Miquel d'Escornalbou (Baix Camp).

T R I B U N E S

● CATEDRALS

- 6.- Sant Pere de Vic (Osona).

■ MONESTIRS

- 4.- Sant Miquel de Cuixà (Conflent).
26.- Sant Llorenç prop Bagà (Berguedà).

● CANÒNIQUES

- 27.- Santa Maria de Serrabona (Rosselló).